

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI



O'ZBEK TILI VA UNI O'QITISH METODIKASI KAFEDRASI

O'QITUVCHI NUTQI MADANIYATI VA DAVLAT TILIDA ISH YURITISH
fani

SILLABUSI

Bilim sohasi:	100 000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110 000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60110700 – O'zbek tili va adabiyoti
Ta'lim shakli:	kechki

Toshkent – 2025

turlari va ulardan umumli foydalanish bo'yicha bilimlar hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini shakllantirish.		Ta'lim natijalari (TN)	
		Bilimlar jihatidan:	
TN1	Nutq madaniyati tarixi, Sharq va G'arb olimlari, adiblar, jamoat arboblarning bu boradagi qarashlari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;		
TN2	Jahon zamonaviy intellektual olamida so'z qo'llash, notiqlik sirlari, muloqot madaniyatiga daxldor sara qarashlar, amaliy yo'nalishlar haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;		
TN3	Adabiy til me'yorlarini va madaniy nutqqa qo'yiladigan talablari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;		
TN4	Davlat tili va uning jamiyatda tutgan o'rni haqida <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;		
TN5	ish hujjatlari va ularga qo'yiladigan asosiy talablari, hujjat turlari va ish yuritish asoslari, ish yuritish tili va uslubi, xizmat yozishmalari bilan ishlash texnologiyalari <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i> ;		
TN6	Hujjatlar oqimi turlari, olinma hujjatlar, jo'natma hujjatlar, ichki hujjatlar, jo'natiladigan va ichki hujjatlarni tuzish hamda rasmiylashtirish, hujjatlarni ro'yxatga olish, hujjatlar jirosini nazorat qilish kabi ma'lumotlarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;		
	Ko'nikmalar jihatidan:		
TN7	- O'qituvchi nutqi madaniyati, fan predmeti, ichki nutq, tashqi nutq, og'zaki va yozma nutq <i>haqida fikr bildiradi</i> .		
TN8	- O'qituvchi nutqi madaniyati, fan predmeti, ichki nutq, tashqi nutq, og'zaki va yozma nutq <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;		
TN9	- Nutqning asosiy kommunikativ sifatлари. Nutqning mantiqiyligi, nutqning sofigi haqidagi bilim <i>ga bo'lishi</i> ;		
TN10	- hujjatchilik tarixi, xususan, sharq hujjatchiligi; hujjat turlari va ish yuritish asoslari, hujjat tili va uslublari haqidagi fikr bildiradi ;		
TN11	- o'zbek tilida rasmiy hujjatlarni to'g'ri yoza olish, o'z faoliyatida ijodiy rivojlantira bilish va mavjud muammolar bo'yicha yechimlar qabul qila olishni biladi ;		
TN12	- hujjat turlari, rasmiy hujjatlarning yozilish tartibi haqidagi bilimlarni amalda qo'llay oladi ;		

Talabalar kreditlarni olish tartibi	
O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrda 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom"ning 15- va 30-bandlariga asosan "O'qituvchi nutqi madaniyati va davlat tilida ish yuritish" fanidan fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra <i>ijobiy baholanib kasbiy</i>	

Fan/modul kodi	Fan/modul turi	Ta'lim tili	Ishlab chiqilgan o'quv yili									
O'NMDTISH11210	Ma'buliy	o'zbek	2025/2026									
Har bir semestr ­ dagi fan/modulning nomi	Semestr	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)		
				Jami:		ma'ruza	seminar	amaliy			laboratoriy	
	60	20	0	40	0				60	120		
	O'qituvchi nutqi madaniyati	2	4	4	60	20	0	40	0	60	120	
	Davlat tilida ish yuritish	3	6	6	90	30	0	60	0	90	180	
Jami:		10	10	150	50	0	100	0	150	300		

Fan maqsadi (FM)	
FM 1	Talabalarda o'qituvchi nutqi madaniyati va notiqlik san'ati tarixiga oid hamda madaniy nutq, unga qo'yiladigan talablari, nutqning asosiy sifatleri (to'g'riligi, aniqligi, tozaligi, mantiqiyliqi, ta'sirchanligi, maqsadga muvofiqliqi) xususida ma'lumot berish, talabalarining og'zaki va yozma nutqini o'stirish va suvdoxlonligini oshirish, takomillashtirish (bunda lotin yozuviga asoslangan imloni ham o'zlashtira borish) yuzasidan hamda olingan nazariy bilimlar usosida adabiy nutq malakalarini shakllantirish hisoblanadi.
FM 2	Fanni o'qitishning maqsadi - talabalarda davlat tilida ish yuritish asoslari, rasmiy hujjatlar va ularni yozish, ish qog'ozlarini tayyorlash, nutqning uslubiy shakllari, hujjat turlari, ularning tarkibi bo'yicha nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalar hosil qilishdan iborat.

Fanl o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Talabalar o'qituvchi nutqi madaniyatini fani haqida boshlang'ich bilimlarga ega bo'lish.
2.	Imlo qoidalarini haqida ma'lumotga ega bo'lishi va ularni amalda qo'llay olish.
3.	Hujjatchilik va uning turlari haqidagi boshlang'ich bilimlarga ega bo'lish.
4.	Talabalarda o'qituvchi nutqi madaniyati va davlat tilida ish yuritish haqida bilimlarning nazariy asoslarini hamda asosiy tushunchalari,

kompetentsiyalarni yetarli darajada egallagan talabaga 2-3-semestrlarda 10 kredit beriladi.

Talaba belgilangan ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda kreditlar berilmaydi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: o'tilgan mavzular asosida 2-semestrdan 2 marta og'zaki, 3-semestrdan 2 marta yozma shaklda o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: o'tilgan mavzular bo'yicha 2-semestrdan og'zaki, 3-semestrdan yozma shaklda o'tkaziladi.

Talabalarining bilimini baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

I semestr I MODUL

"O'qituvchi nutqi madaniyati" modulidan ON va YN nazorat savollari variantlari namunalari:

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "O'qituvchi nutqi madaniyati" modulidan 1-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Til va nutq munosabati haqida ma'lumot bering.
2. Nutq madaniyati va notiqlik munosabati. Notiqlik san'ati tarixi, qadimgi G'arbda nutq madaniyati.
3. O'qituvchi nutqining asosiy kommunikativ sifatleri.

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "O'qituvchi nutqi madaniyati" modulidan 2-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Nutq madaniyati va adabiy tili me'yorlari.
2. Nutq madaniyati va tilning tasviriy vositalari
3. O'qituvchi nutqining asosiy kommunikativ sifatleri.

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "O'qituvchi nutqi madaniyati" modulidan YAKUNIY NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Kaykovusning "Qobusnoma" asarida nutq odobi masalasi.
2. O'qituvchi nutqining asosiy kommunikativ sifatleri.
3. Amerika, Yevropa, Markaziy Osiyoning mashhur notiqchilari.

II semestr II MODUL

"Davlat tilida ish yuritish" modulidan ON va YN nazorat savollari variantlari namunalari:

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "Davlat tilida ish yuritish" modulidan 1-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Davlat tilida ish yuritish kursining maqsad va vazifalari. Davlat tilida ish yuritishning fanlar bilan aloqasi.
2. Elektron hujjat tushunchasi. Elektron hujjat aylanishi tizimi. Elektron hujjat aylanishi tizimida foydalaniladigan dasturlar.
3. Tashkiliy hujjatlar.

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "Davlat tilida ish yuritish" modulidan 2-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Farmoyish hujjatleri.
2. Ma'lumot-axborot hujjatleri.
3. Xizmat yozishlari.

60110700 - O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I kurs talabalari uchun "Davlat tilida ish yuritish" modulidan YAKUNIY NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Diplomatik hujjatlar: nota, bayonot, memorandum, qaydnoma (protokol), rasmiy xat, ilova xat.
2. Hujjatlar ustida ishlash tartiboti.
3. "Davlat tili haqida"gi Qonunning mazmun-mohiyati.

2. Talabalarining bilimni baholash mezonlari:

talaba hujjat turlarini, uni qo'llash bilan bog'liq tamoyillarni yaxshi o'zlashtirgan, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 5 (a'lo) baho;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 4 (yaxshi) baho;

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 3 (qoniqarli) baho;

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.		
Fan mazmuni (I modul)		
Masg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) (2-semestr)		Soat
20		
M1	O'qituvchining nutq madaniyati fanining maqsad va vazifalari. Nutq madaniyati va notiqlik san'ati tarixi, qadimgi G'arbda nutq madaniyati, notiqlik san'ati tarixi xususida.	2
M2	Qadimgi Sharq va Markaziy Osiyoda nutq madaniyati, voizlikning rivojlanish tarixi.	2
M3	O'qituvchi nutqining asosiy kommunikativ sifatleri. Adabiy til va xalq shevalari. Adabiy til va xalq shevalarining o'zaro munosabati, badiiy asarlarda, vaqtli matbuot, so'zlashuv uslubida ularning o'rinli, o'rinsiz qo'llanishi.	4
M4	Nutq madaniyati va adabiy til me'yorlari. Nutq madaniyati va uslubiyat.	2
M5	Nutq madaniyati va tilning tasviriy vositalari.	2
M6	O'qituvchining nutq texnikasi va nutq madaniyati.	4
M7	Zamonaviy notiqlik	2
M8		40
Masg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A) (2-semestr)		
A1	"O'qituvchining nutq madaniyati" fanining mundariyasi, maqsadi va vazifalari.	2
A2	G'arb madaniyati tarixida notiqlik san'atining o'rni.	2
A3	Sharq madaniyati tarixida notiqlik san'atining o'rni. Kaykovusning „Qobusnoma“ asarida suxandonlik xususida qarashlari	2
A4	Alisher Navoiy ijodida nutq madaniyati va notiqlik san'ati. Husayin Voiz Koshfiy notiqlik san'ati haqida.	2
A5	Nutqning to'g'riligi. Nutqning aniqligi.	2
A6	Nutqning sofligi. Nutqning mantiqliligi.	2
A7	Nutqning ta'sirchanligi. Nutqning jo'yalliligi.	2
A8	Nutqning maqsadga muvofiqligi.	2
A9	Adabiy til me'yorlari va xalq shevalari. Adabiy til va xalq shevalarining o'zaro munosabati.	2
A10	Badiiy asarlarda, vaqtli matbuot, so'zlashuv uslubida ularning o'rinli, o'rinsiz qo'llanishi.	2
A11	Nutq madaniyati va adabiy til me'yorlari.	2
A12	Nutq madaniyati va uslubiyat.	4
A13	Nutq madaniyati va tilning tasviriy vositalari	4
A14	O'qituvchining nutq texnikasi va nutq madaniyati.	4
A15	Tayyorlangan loyihalarning taqdimoti.	4

A16	Zamonaviy notiqlik.	4
Mustaqil ta'lim (MT) (2-semestr)		
T/r	Mustaqil ta'lim mavzulari	Mustaqil ta'limni tashkil etish shakllari va turlari
1.	Sharq va G'arb madaniyati tarixida notiqlik san'atining o'rni.	amaliy
2.	Kaykovusning „Qobusnoma“ asarida nutq odobi masalasi.	amaliy
3.	G'arb madaniyati tarixida notiqlik san'atining o'rni.	amaliy
4.	Abdulla Avloniyni „Turkiy guliston yoxud axloq“ asarida nutq mahorati.	amaliy
5.	Alisher Navoiy ijodida nutq madaniyati va notiqlik san'ati.	amaliy
6.	Xalq og'zaki ijodida nutq odobi masalalari.	amaliy
7.	Nutqning asosiy kommunikativ sifatleri.	amaliy
8.	Tilning tasviriy vositalari va nutq madaniyati.	amaliy
9.	O'qituvchining nutq odobi.	amaliy
10.	Adabiy til me'yorlari.	amaliy
Soat		
60		
Fan mazmuni (II modul)		
Masg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) (3-semestr)		
M1	Kirish. Davlat tilida ish yuritish kursining maqsad va vazifalari	30
M2	Hujjatilik tarixi. Sharq hujjatligi	2
M3	O'zbekistonda Davlat tilida ish yuritishning me'yoriy-huquqiy va ma'naviy asoslari. Elektron hujjat almashinuvi	2
M4	Hujjat turlari va xususiyatlari	2
M5	Ish qog'ozlarining grammatik tarkibi	2
M6	Ish qog'ozlarining asosiy turlari	2
M7	Tashkiliy hujjatlar	2
M8	Farmoyish hujjatlari	2
M9	Ma'lumot-axborot hujjatlari	2
M10	Xizmat yozishmalari	2
M11	Diplomatik yozishmalar	2
M12	Tijorat yozishmalari	2
M13	Hujjatlar ustida ishlash tartiboti	2
M14	Shaxsiy hujjat matnlarining semantik- stilistik xususiyatlari	4
Masg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A) (3-semestr)		
60		

A1	Davlat tilida ish yuritish, uning maqsadi, vazifasi va ahamiyati	2
A2	Hujjatchilik tarixi. Sharq hujjatchiligi.	4
A3	O'zbekistonda Davlat tilida ish yuritishning me'yoriy-huquqiy va ma'naviy asoslari. Elektron hujjat almashinuvi	4
A4	Hujjat turlari va xususiyatlari.	4
A5	Ish qog'ozlarining grammatik tarkibi.	4
A6	Ish qog'ozlarining asosiy turlari	2
A7	Ish yuriyish tili va uslubi	4
A8	Tashkiliy hujjatlar tayyorlash, guvohnoma, yo'riqnoma, Nizom-ustav, shartnoma, mehnat bitimi va b.	6
A9	Farmoyish hujjatlarini tayyorlash, buyruq, buyruqdan ko'chirma, ko'rsatma, farmoyish.	6
A10	Ma'lumot-axborot hujjatlarini, ariza, bayonnoma, bayonnomadan ko'chirma, bildirishnoma, bildirish, bildirgi, vasiyatnoma, dalolatnoma, ishonchnoma, ma'lumotnoma, tavsifnoma, tavsiyanoma, tarjimayi hol, tilxat, tushuntirish xati, e'lon, hisobot va b.	6
A11	Xizmat yozishmalari, manzil, taklifnoma, telegramma, telefonogramma, xatlar. Axborot xat, da'vo xati, talabnoma. Ilova xat, iltimos xat, kafolat xati. So'rov xati, tasdiq xat, farmoyish xat va b.	6
A12	Diplomatik yozishmalar. Diplomatik yozishmalarning turlari.	2
A13	Tijorat yozishmalari.	2
A14	Hujjatlar ustida ishlash tartiboti. Hujjatlarni ro'yxatga olish. Hujjatlar yig'ma jildini shakllantirish.	4
A15	Shaxsiy hujjatlarning semantik xususiyatlari. Shaxsiy hujjatlarning stilistik xususiyatlari.	4
Mustaqil ta'lim (MT) (3-semestr)		soat
T/r	Mustaqil ta'lim mavzulari	90
1.	Hujjatlarning paydo bo'lishi va tarixi.	9
2.	Ish hujjatlari va ularga qo'yiladigan talablar.	9
3.	Nutqning uslubiy shakllari.	9
4.	Tashkiliy hujjatlar (guvohnoma, yo'riqnoma, nizom-ustav, shartnoma).	9

5.	Farmoyish hujjatlarini (buyruq, buyruqdan ko'chirma, ko'rsatma, farmoyish).	amaliy	9
6.	Ma'lumot-axborot hujjatlarini (ariza, bayonnoma, bayonnomadan ko'chirma).	amaliy	9
7.	Adabiy til me'yorlari. Yangi alifbo va imlo me'yorlari.	amaliy	9
8.	Diplomatik hujjatlar: nota, bayonot, memorandum, qaydnoma (protokol), rasmiy xat, ilova xat.	amaliy	9
9.	Hujjatlar ustida ishlash tartiboti.	amaliy	9
10.	"Davlat tili haqida"gi Qonunning mazmun-mohiyati.	amaliy	9

Asosiy adabiyotlar

1.	Mahmudov N. O'qituvchining nutqi madaniyati (darslik). - Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2007.
2.	Rasulov R., Mo'yidinov Q. Nutq va notiqlik sa'nati (o'quv qo'llanma). - Toshkent, 2015.
3.	Aminov M., Madvaliyev N., Mahkamov N., Mahmudov N., Odilov Y. Davlat tilida ish yuritish. - Toshkent, 2020.
Qo'shimcha adabiyotlar	
4.	Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
5.	Mirziyoyev Sh. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
6.	O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5850-sonli farmon. 2019- yil 21- oktabr.
7.	Kaykovus. Qobusnoma. - Toshkent: O'qituvchi, 2006.
8.	Raupova L. Nutq madaniyati (darslik). - Toshkent: Innovatsiya-ziyo, 2019.
9.	Aminov M. v.b. Ish yuritish. Amaliy qo'llanma. - T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2017.
10.	Mahmudov N., Rafiyev A., Yo'ldoshev I. Davlat tilida ish yuritish. - Toshkent, 2007.
Elektron ta'lim resurslari	
1.	https://cyberleninka.ru/article/n/o-qituvchi-nutqi-madaniyati
2.	https://muhammad.org/1qituvchining-nutq-madaniyati-qituvchi-faoliyatida-muloqot-mad.html
3.	https://elib.buxdopi.uz/books/BHNPDB6vF1l9yX7R.pdf
4.	https://pedved.ucoz.ru/publ/29-1-0-33
5.	https://credo-new.ru/archives/979
6.	https://4brain.ru/blog

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot	
Mualliflar:	S.Muhamedova – "O'zbek tili va uni o'qitish metodikasi" kafedrasi mudiri, f.f.d., prof. M.Madaminova – "O'zbek tili va uni o'qitish metodikasi" kafedrasi dotsenti v.b., PhD
Tashkilot:	Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti, "O'zbek tili va uni o'qitish metodikasi" kafedrasi
Taqrizchilar:	N.Musulmanova – "O'zbek tili va uni o'qitish metodikasi" kafedrasi dotsenti, f.f.n. M.Hakimova – Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti professori, filologiya fanlari doktori

Mazkur sillabus Universitet Kengashining 2025-yil 20-avgustdagi 1-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i:

Kafedra mudiri:

Tuzuvchi:

ARM rahbari:

V. Nazarov

S.Muhamedova

S.Muhamedova

M.Madaminova

Z.Jumayeva

